

РЕЦЕНЗИЈА
МОНОГРАФИЈЕ *ГАЛЕРИЈА ФРЕСАКА*

Аутор: др Бојан Поповић

Монографија *Галерија фресака* представља синтезу резултата обимних и темељних истраживања аутора др Бојана Поповића, историчара уметности. Различите области интересовања, истраживања, проучавања и разматрања овог вредног и даровитог аутора вешто су повезане у изванредну музеолошку студију о Галерији фресака, једној од најзначајнијих установа културе у Србији током више деценија. Монографија *Галерија фресака* доприноси истовремено како историји музеологије у Србији тако и историографији конзерваторске мисли, теорије и праксе.

Рукопис монографије подељен је на четири велике функционалне целине (*Увод, Рад Галерије фресака, Закључак, Библиографија*) које садрже јасно дефинисана поглавља.

У *Уводу* аутор издваја у поглавља следеће тематске потцелине: *Копија и оригинал, Копирање фресака у свету, Копирање фресака у Србији, Настајање Галерије фресака и Оснивање и подизање Галерије фресака.*

Део монографије *Рад Галерије фресака* садржи више потпоглавља: *Концепција Оснивање Галерије фресака, Рад стручњака по оснивању Галерије фресака, Нада Антић-Комненовић, Копирање и кописти фресака у Галерији фресака, Зденка Живковић, Часлав Цолић, Фрагменти фресака, Издаваштво и Корпус српских средњовековних споменика, Концерти, Видљивост Галерије фресака, Интеграција, Последње три деценије Галерије фресака, Затварање Галерије фресака, Друштво пријатеља Галерије фресака, Будућност Галерије фресака*

У *Закључку* аутор је сачинио синтезу претходних разматрања, где наводи и једно од тумачења да Галерија фресака представља планирани музеј копија – кућу наслеђа: архитектуре, живописа и скулптуре.

У делу *Библиографија (Извори, Штампана, Каталогски, Литература, Апендикси)* др Бојан Поповић пружа читаоцу исцрпан попис проучених извора, архивске грађе, штампе, научних и стручних часописа из земље и иностранства, каталога, као и обимне литературе. Ова драгоценна целина може бити полазиште будућим истраживачима бројних тема које је аутор разматрао.

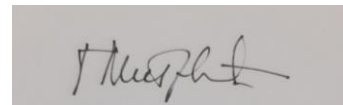
Рукопис монографије може се сврстати према структури и методологији у неопходне прилоге историографији српске музеологије, а представља свеобухватни хронолошки преглед од идеје о стварању ове установе културе, њеном оснивању и свим променама условљеним историјским, културним, друштвеним и политичким приликама. Сагледава и улогу појединих личности – научника, стручњака, друштвених и радника у култури, установа и организација које су имале утицаја на настанак и делатност Галерије фресака током времена.

Монографија показује велики труд аутора да кроз систематизовање резултата повеже сопствено аналитичко истраживање и критичко сагледавање појаве копистике. Историја копирања прати се од стваралаштва најстаријих цивилизација, као инспирација уметника делима из прошлости и уздизање стваралаштва претходних епоха, али и неопходни део учења уметника на старијим узорима. Највећи значај копистике огледа се у документарности копије која постаје научни документ и образовно средство. Зато је и постављен као један од главних задатака Галерије фресака стварање, прикупљање и излагање специфичне научне документације – копија детаља средњовековне уметности.

Ова књига је значајан прилог недовољно сагледаваној улози копија и кописта историји, теорији и пракси заштите споменичког наслеђа. Посебно је значајно представљање личности кописта сарадника Галерије фресака, уз уважавање доприноса који су својим радом оствариле генерације уметника, конзерватора и истраживача, како на очувању наслеђа, тако и на његовом представљању свету. Будући да су временом многи остаци прошлости оштећени или су делимично изгубили аутентичност, управо су њихове анализе, грађа, фотографије и цртежи једини документ и сведочанство о појединим споменицима. Неопходна специфична знања за рад на заштити споменика градитељства обухватају мултидисциплинарну делатност, али и посвећеност, стрпљење, обзривост. Проучавање наслеђа, његово очување и укључивање у савремени живот, сведочи о нашој потреби и решености да се заштити сопствени и историјски континуитет. Суочавање са све мањим бројем остатака прошлости и са тенденцијом све бржег мењања њихових аутентичних вредности, налаже континуирану заштиту у свим њеним аспектима. Заштита културног наслеђа се не исцрпљује њиховим физичким очувањем, већ подразумева и шири приступ наслеђу у контексту сложених историјских процеса. Чињеница је да перцепција, доживљај, проучавање и тумачење споменика културе могу бити различити,

мора се истаћи потреба њиховог студиозног изучавања као предуслова адекватне заштите и презентације. Познато је да сваки споменик културе садржи многе слојеве чије откривање треба да буде што свестраније и објективније. Такав приступ истраживању, валоризацији и заштити споменика културе подразумева мултидисциплинарност, стога и учешће стручњака специјалиста различитог образовања – историчара уметности, архитеката, сликара, вајара, археолога, хемичара, историчара, правника... Зато и копије као документација стварана на терену постају такође један вид заштите, чиме се потврђује потреба сталног прожимања заштите и мултидисциплинарних истраживања која укључује неколико нивоа у сложеном процесу примене методологије научноистраживачког рада у области заштите при аргументованој анализи која обухвата класификацију споменика, одређивање његових карактеристика, проучавање његовог изворног облика, затим развојних фаза и анализа узрока промена. Формирање документације о споменичком фонду и његовом стању на терену основни су предуслов за стручни рад у области заштите и једини релевантни докази и аргументи у вредновању наслеђа. Представљање сложених и слојевитих истраживачких и конзерваторских поступака посебан је допринос ширењу знања у овој друштвено маргинализованој делатности. Значајан сегмент заштите је популаризација споменичког наслеђа буђењем културне свести и интересовања за споменике културе, упознавање стручне и шире јавности са његовим вредностима и неопходношћу чувања и представља одговорност свих нас.

Свест о неопходности сталног дијалога са прошлошћу, тумачењем наслеђа недељиви је чинилац савременог живота. Савременици као сведоци замирања традиционалних вредности треба да разумеју, прихвате и подрже мисију Галерије фресака која оставља будућим генерацијама залог за испуњење стално присутне унутрашње потребе човека за континуитетом и настављањем дела претходника. Исходишта књиге су подстицајна за даља изучавања, инспиративна за нова разматрања и различита тумачења и примену њених поука.

др Гордана Митровић
историчар уметности

саветник конзерватор у Републичком заводу за заштиту споменика културе